

ČTYŘI OBORY POD JEDNOU STŘECHOU

Zuška v Sezimově Ústí spojuje obory i lidi

Na Táborsku je pět základních uměleckých škol, ale jen jedna z nich nabízí svým žákům všechny čtyři umělecké obory. Nejen tradiční hudební a výtvarný, ale také taneční, a dokonce literárně-dramatický. V letošním roce je jí 75 let a najdete ji ve městě Sezimovo Ústí.

Pedagogický sbor ZUŠ Sezimovo Ústí

Už více než deset let je škola „ve svém“. V jednopatrové budově uprostřed parčíku. Kdysi tu bývala mateřská škola, taky snad učiliště, pak se část budovy pronajímala, část byla nevyužitá... Až se tehdejšímu řediteli Josefu Jandovi podařilo přesvědčit zřizovatele, jímž je Jihočeský kraj, že by si zuška zasloužila samostatnou budovu a ne pouze podnámem v základní škole. Hlavně však prostory, které odpovídají jejím potřebám. Nějakou dobu trvalo, než se budova stavebně přizpůsobila výuce v základní umělecké škole.

Zlom v roce 2015

Do čela školy tehdy nastoupil po konkurzu Richard Mlázovský, do té doby zástupce ředitele v ZUŠ Tábor. Budovu čekaly další úpravy. Například zřízení prosklené místnosti u vchodu, kde děti můžou počkat, než jim začne hodina, nebo naopak pojedou autobus domů. Uvítají ji také rodiče, kteří přicházejí pro malé žáčky. V přízemí vznikla učebna hudební nauky s veškerou možnou technikou, která jí ozvláštňuje. Zkouší tu také pěvecký sbor. Rekonstruován byl koncertní sál. Orchestry získaly další samostatnou zkušebnu. V tanečním sále se dnes střídá taneční obor s literárně-dramatickým. Ale už mají zpracovanou studii na přístavbu nového tanečního sálu. Pak by se ten dnešní

mohl stát domovskou základnou pouze pro LDO. Bohužel se strefili do nešťastné ekonomické situace. Tak nezbyvá než být trpěliví a doufat.

Za posledních pět šest let se tu podle slov ředitele udělala řada investičních akcí. Z nevyužívaných částí chodeb a skladů jsou dnes nové učebny. Úpravou prošlo i bezprostřední okolí školy, aby i zvenčí působila vlídně. Od roku 2015 prý ještě neměli prázdniny, že by se ve škole nestavělo.

„Od začátku jsem se mimo jiné soustředil na vytvoření takového klimata školy, které by odpovídalo jejímu uměleckému duchu a zároveň bylo vstřícné k dětem i dospělým. Dobře by se měli ve škole cítit nejen žáci, ale také učitelé. Koneckonců tráví tu své pracovní dny. Snažíme se jim proto vytvořit dobré zázemí. Všichni mají svoji učebnu s počítačem, která je jejich hájmostvím. Tedy až na mladé kolegy, kteří stále ještě studují na některé z uměleckých škol, a u nás učí jen na částečný úvazek. Jsou tu třeba jeden nebo dva dny v týdnu, takže se musejí v některé učebně vystřídat.“

Když systém trochu drhne

Studenti jako vyučující mě zaujali. Často působí v základních školách v regionech, které se potýkají s nedostatkem učitelů. V zušce jsem se s tím setkala poprvé. Ale

je pravda, že po učitelkách mateřských škol stejně jako těch prvostupňových je další největší zájem o učitele pro základní uměleckou školu. Najít dobré umělce, kteří mají v malíčku i pedagogickou stránku, není snadné.

Ti, co učí v Sezimově Ústí na dohodu, studují buď na konzervatoři, nebo na vysoké škole s uměleckým zaměřením. Většinou to jsou studenti hudebních oborů. Naštěstí z blízkého okolí, takže domluvit se na termínu pro výuku není až takový problém. Pravda, někteří ještě nemají pedagogické vzdělání.

„Ale je tu naděje, že by časem mohli zůstat a stát se plnohodnotnými učiteli. Samozřejmě když se osvědčí. Není špatné vychovat si spolupracovníky,“ připomíná Richard Mlázovský. „Bohužel vzdělávací systém je vůči uměleckým školám trochu macešský. Máme skvělý systém konzervatoří a máme jich opravdu hodně. Absolventi sice mají kvalifikaci pro výuku, ale upřímně – pedagogika není těžiště jejich práce. V první řadě jsou zaměřené na vychovávání umělců – muzikantů, herců, tanečníků. Dost nám dluží vysoké školy. Absence vysokoškolské přípravy učitelů uměleckých, zejména hudebních oborů je citelná.“

Vždyť si to uvědomte. Žák, který v 15 letech nastupuje na konzervatoř, se vlastně rozhoduje skoro na celý život. Ano, dostane humanitní vzdělání, ale v ostatních oborech mu ujede vlak. Vystačí s tím? Jistě že předpokládají, že ve svém oboru uspějí. Ze se stanou profesionálními umělci.

Výtvarná práce z období distanční výuky

O taneční obor je velký zájem

Přesto si – když ne oni, tak jejich rodiče – kladou otázky. V základní škole má samé jedničky, má jít na konzervatoř? Čím pak budu? – ptá se žák. Když budeš schopný a budeš mít štěstí, tak uděláš konkurz a budeš hrát v nějakém orchestru. Jenže co když konkurz neudělám? Tak můžeš učit v základní umělecké škole... Říkejte tohle čtrnáctiletému dítěti! Představa učitele v ZUŠ jeho cílem opravdu není. A tak jdou mnozí kvůli nejisté perspektivě na gymnázium, na průmyslovku. Přitom by z některých mohli být nejen schopní umělci, ale také vynikající učitelé hudby, herectví, tance.

To až později si možná uvědomí, že by se jim učit v zušce docela líbilo. Moc možností však nemají, když chtějí zůstat u umění. A tak volí další střední školu – konzervatoř.

Jistě, je tu klasická hudební výchova pro základní školy. Někteří se skutečně rozhodnou pro pedagogickou fakultu třeba s aprobací český jazyk-hudební výchova. Čím víc se blíží státnice, napadá některé, jestli by přece jenom nebyla lepší zuška než základka. Mám učit v základní škole 30 žáků ve třídě, nebo v hudebce jednoho? Jenže obor učitelství pro ZUŠ najdete jen na několika málo pedagogických fakul-

tách, a to ještě s omezeným výběrem nástrojů. Snad jenom housle, zpěv, klavír...

Je to velká škoda, protože lidí, kteří by šli tyto obory studovat po maturitě, není málo. A základní umělecké školy by je potřebovaly."

Víc než uvádění

Pedagogický sbor sezimácké zušky je poměrně mladý.

„Hodně jsme se v posledních sedmi letech omladili," konstatuje Richard Mlázovský. „Nebylo to snadné, protože přibližně v době, kdy jsem nastoupil, tady nastal personální zlom. Starší kolegové postupně odcházeli do důchodu a my jsme museli hledat nové. Ale musím říct, že jsme měli šťastnou ruku.“

Vracejí se sem bývalí žáci, nejednoho kolegu si učitelé vychovávali sami. Systém uvádění je ve školství stejný, ale všude má trochu jinou podobu, protože vychází z rozdílných základů a odlišných potřeb.

„Pokud k nám přijde učitel bez praxe, vždycky je přidělený ke zkušenějšímu kolegovi, který mu je metodicky i lidsky k dispozici," vypráví ředitel. „Učit se člověk

musí učit. I když je pravda, že někdo se učitelem narodí. Je štěstí, když se takový člověk dostane ke kantořině. Je to dobře pro něj i pro děti. A neplatí to jenom pro zušky. Pak jsou ti, kteří si musejí cestu k učení najít, není to snadné. U nás obzvlášť.

Na jiných typech škol je třída jako celek. Jako homogenní subjekt, v němž jsou lepší, horší a průměrní žáci. Při vyučování jsou ve třídě všichni. Kdežto u nás, teď mluvím za hudebníky, je učitel obvykle ve třídě s jedním žákem sám. Jeden je vynikající muzikant, extrovert, který se rád předvádí. S ním musíte vést hodinu úplně jinak než se zakřiknutým dítětem, z kterého abyste lámal každé slovo, nevíte ani, jestli vás vnímá, nebo ne.

Ke každému si musíte cestičku hledat. Je v tom psychologie i zkušenost. Tohle všechno se snažíme učitelům, kteří k nám přicházejí, předat. Prvních pět let je pro každého jedno velké hledání. Nemáte univerzální klíč. Jistě, nástroj se drží tak a tak, tohle je nota gé... To je jasné, ale jak učit nadaného „oprsklého" Jardu a průměrně nadanou hodně zakřiknutou Mařenku, to jsou dvě úplně jiné věci. Ovšem na konci musí být žák, který umí hrát na některý ze zvolených nástrojů."

Hudební obor je nejčtenější

Procházíme školou a ředitel postupně představuje aktivity školy. „Už dvacet let tu máme zajímavou kapelu, je to projekt mojí současné zástupkyně Ivany Zelenkové. Jmenuje se Music Stars a je zaměřená na moderní popovou a rockovou hudbu. Děti, které studují zpěv nebo klasickou hru na nástroj, třeba na kytaru nebo klavír, tady mají možnost zahrát si a zazpívat jiným způsobem.“ Všude po městě visí plakáty, které zvou na koncert v rámci svatováclavských slavností v Plané nad Lužnicí. Vystoupí Music Stars a taky Milan Peroutka. Bude to velká sláva.

Na konci školního roku pořádají Music Stars samostatný velký koncert. Bývalí žáci se často vrací s dotazem, jestli by si taky mohli na koncertě zahrát. Závěr

Bubenický soubor Drumline Cadets získal 1. místo v celostátním kole soutěže žáků ZUŠ v Holicích.

► pak obvykle patří velkému jamu, v němž si mladší něco vyzkoušejí a starší zavzpomínají.

„Tady zkouší dechový orchestr. Loni jsme měli dokonce dva. Jazzový big band teď narazil na generační výměnu, protože velká část odešla studovat na vysoké školy. Ale zdá se, že by mohl pokračovat v menším obsazení.

Třídní koncerty probíhají v koncertním sále naší školy. Výroční, na které se sejde mnohem větší množství posluchačů a diváků, pak hostí koncertní sál v městském kulturním středisku Spektrum. Koncerty pořádáme také v nedaleké Plané nad Lužnicí. Vybuodovala víceúčelový sál v bývalé sokolovně a významně nám vychází vstříc. Mimochodem děláme tam také koncerty pro žáky základních škol. Velké koncerty dávají žákům příležitost zahrát si před trochu jiným publikem, než bývá na těch školních.“

Zdejší ZUŠ má řadu skvělých absolventů, například Ondřeje Vrabce, sólového hudebníka a dirigenta České filharmonie, nebo Janu Švadlenkovou, která je první hornistkou Symfonického orchestru Českého rozhlasu, oba také vyučují na Pražské konzervatoři a AMU.

„Ostatně sezimácká „hornová škola“, kterou založil Rudolf Čermák, jeden z prvních učitelů školy, má dlouholetou tradici. Málokde se tolik žáků učí hrát na lesní roh. Naše oddělení loveckých rohů založená Šárkou Kvičínskou, postavené na základech mysliveckého troubení, je vynikající. Zájemci o výuku hry na lovecký a lesní roh k nám dojíždějí i desítky kilometrů. Pracuje u nás dětský lovecký soubor Liščata a pomáháme také souboru dospělých mysliveckých trubačů, v němž hraje celá řada našich bývalých žáků.“

Aspoň letmé nahlédnutí

Nakoukneme do učebny výtvarného oboru. Děti se tu věnují nejen kresbě a malbě, ale také grafice. K dispozici mají dva grafické lisy, učí se pracovat se sítotiskem, mají i vybavený keramický ateliér. Výtvarný obor se zabývá i tvorbou animovaných filmů. Žáci si loutky také sami vytvářejí.

„Máme tu dvě skvělé výtvarnice, které dětem nabízejí spoustu věcí navíc. Jezdí na soustředění, do plenérů, na výstavy. Zrovna teď se za mnou stavily, že by letos chtěly vyjet s žáky, kteří se chystají na uměleckou školu, za hranice do nějaké velké galerie. Takových žáků máme hodně, odcházejí studovat do Jihlavy, do Písku, na UMPRUM.“

Literárně-dramatický obor bývá v zuškách oříškem. Tady se jej podařilo založit před dvěma lety. Vlastně ve smolném období, protože nastoupil covid.

„Představovali jsme si, že uspořádáme představení pro děti ze základek a mateř-

ských škol. Naše žáky to povzbudí, malé diváky třeba nadchne pro to, aby se do ZUŠ přihlásili. Jenže nebylo komu nově vzniklý obor odprezentovat. Ale musím to zaklepat! Kolegyně Jana Hubka Vanýsková je absolventka DAMU, má spoustu nápadů a děti za ní jdou. Máme plno, nikdo další už by se k nám nevešel.“

Taneční obor mívá skoro všude velkou konkurenci v nejrůznějších tanečních klubech, kde si děti mohou tancovat podle svého, zvolí si styl, který jim vyhovuje. To v ZUŠ není možné. „Máme svůj školní vzdělávací program, který vychází z RVP ZUV. V tanečním oboru by se žáci měli dotknout různých stylů tance – klasického, historického, lidového... Ne všechno každému úplně sedí. Ale naším úkolem je seznámit děti se vším, co k oboru náleží. Musím říct, že také tady máme skvělou tanečnici a pedagožku. Založila své taneční studio a zároveň učí na částečný úvazek u nás. Podařilo se nám udělat z konkuren-

s tím spousta práce,“ přiznává ředitel, „něco vymyslet, propojit, domlouvat se. Ale myslím, že se nám to daří. A jsem za to rád. Není tu nikdo, kdo by řekl: Mě to nezajímá, nepůjdu do toho.“

Dřív se každý učitel držel ve své třídě, pěstoval si svůj souborek, předváděl svoje koncertíky. Housle zvlášť, violoncello zvlášť, akordeony zvlášť... Pak se udělal dvakrát do roka větší koncert. Jak v posledních letech začaly vznikat různé orchestry, v nichž hrají žáci různých učitelů, spolupráce začala dostávat přirozený rozměr.“

Objevily se první projekty, na nichž jednotlivé obory spolupracovaly. Na začátku to byly operky Svěráka a Uhlíře. Karkulka, O dvanácti měsíčkách, Šípková Růženka... Po covidové pauze přišly na řadu další projekty. Například tříčtvrtěhodinová dramatizace balad z Erbenovy Kytice – Vodník, Svatební košile, Štědrý večer a Zlatý

Erbenův Vodník v podání žáků LDO

ta spojence a naše spolupráce je, myslím, oboustranně výhodná. Vidím to i na jejím přístupu k práci. Nečeká, až za ni někdo něco udělá. Z podnikání je zvyklá, že co si nezařídí, to nemá. Díky její osobnosti zájem o obor narůstá. Bohužel, všechny schopné děti přijmout nemůžeme. Dostali jsme se na hranici možností. Třeba až se nám podaří postavit nový sál...“

Nic se neláme přes koleno

Už samotný fakt, že všechny čtyři umělecké obory sídlí pod jednou střešou, dává dobrý základ pro jejich vzájemnou spolupráci. Rozhodně to však nestačí. Zdaleka ne všichni učitelé jsou ochotni nechat si nakouknout pod pokličku, byť od svého kolegy. Nebo se naučit něco z jiného oboru, aby s ním mohli spolupracovat. To není jen tak.

„Ale pro žáky i pro učitele je spolupráce mezi obory obrovská příležitost. Ano, je

kolovat, které ztvárnili žáci literárně-dramatického oboru.“

„Pěvecké oddělení nazpívalo a nahrálo písně, které se pouštěly v nahrávce. Výtvarníci připravili krásnou scénu. Ostatně můžete se na všechno podívat na webu školy, kde máme YouTube kanál.“

Jsem rád, že jsem nemusel nic lámat přes koleno. Po úspěchu první operky, na níž obory spolupracovaly, jako by šlo všechno samo. Všichni viděli, že to funguje. Přesvědčili se, že spolupráce má smysl. Dnes chodí sami s nápady, co bychom ještě mohli udělat.“

Odras v covidu

Ochota učitelů, jejich zaujetí pro práci, schopnost spojit se dohromady, když je třeba, to všechno se odrazilo i v covidové době.

„Učitelé se postavili k distanční výuce čelem,“ vzpomíná Richard Mlázovský. „Řekli jsme si, že učit po internetu není totéž jako naživo, ale něco přece jen je možné. Vznikla spousta projektů, které děti dělaly na dálku. Vymýšlely a natáčely scénáře, nahrávaly scénky. V jedné třídě máme školní studio a velice šikovného kolegu, který se mu věnuje. Společně se nám podařilo udělat na dálku nahrávku orchestru. Všechno jsme dětem připravili. Byly doma na telefonu, měly sluchátka na uších, nahrály svůj part a poslaly nám ho. Kolega pak ve studiu všechno sestříhal tak, že to zní opravdu jako živá nahrávka. To se fakt povedlo. Podobně pracovali učitelé všech oborů. Také výsledky jejich práce můžete najít na našem webu.“

Akademie trochu jinak

Už několik let je součástí života mnoha základních uměleckých škol Akademie třetího věku, v níž učitelé vyučují většinou dopoledne dospělé žáky. Výuku obvykle hradi jejich zřizovatel.

„Takovou akademii nemáme, ale ještě před covidem jsme ve spolupráci s městem zřídili naši místní akademii,“ líčí Richard Mlázovský. „Skupina asi patnácti žen v seniorském věku si k nám chodí dopoledne zacvičit. S jejich vedoucí jsme se domluvili, že bychom pro ně zřídili něco jako uměleckou akademii. Město Sezimovo Ústí bylo ochotné uhradit náklady. Dámy k nám chodily jednou týdně a pokaždé se něco nového dověděly, něco naučily, něco si poslechly nebo prohlédly. Kytarista jim zahrál, mohly si vyzkoušet, jak se na kytaru hraje. Absolvovaly lekce z výtvarné výchovy, dověděly se, jak se dělá divadlo, i tanec si vyzkoušely. Bohužel po covidu se nám akademii zatím nepodařilo restartovat. Ale třeba... Teď je to s plánováním složité. Něco si naplánujete, seženete na to peníze a pak stačí jedno rozhodnutí a nesmíte nic. Toho se trochu obáváme, ale nevzdáváme se.“

Konkrétní obrysy

O tom, že se skutečně nevzdávají, svědčí jejich nejbližší velké plány. Už sedmým rokem pravidelně pořádají v tábořském divadle Koncert pro Světlušku. „Tohle bylo moje velké přání. Propojit umění s dobročinností,“ říká Richard Mlázovský. „Když zaplatíme ze vstupného náklady, veškerý výnos posíláme Nadaci českého rozhlasu Světluška. Máme na to opravdu dobré odezvy. Letos se do akce zapojili také výtvarníci, kteří ve foyeru divadla prodávali svoje výtvarné práce.“

Dalším velkým projektem, na který je ředitel pyšný, je chystané představení dětské opery Hanse Krásy Brundibár. Opera o dvou jednáních je známá především nastudováním v terezínském ghetu.

„Škola má v tomto školním roce 75 let, v roce 1943 měla opera terezínskou premiéru. Ostatně i dnes má své poselství. Takových Brundibárů by se našlo!“

Když hrají Music Stars

Přiznává, že tentokrát měl obavy, jestli kolegové na nastudování tak vážného díla kývnou. „Nejsou to písničkáři, na které jsou dneska posluchači zvyklí. Hans Krása, který za války zahynul v Osvětimi, byl skladatel vážné hudby. Je to vážné představení, i když nakonec dobro zvítězí. Jak jsme se začali operou zabývat, přidávaly se hlasy, že by to možná šlo. Až nakonec zaznělo: Půjdem do toho! Děti už se učí party, odezva od nich je veskrze pozitivní. Možná i proto, že je to něco jiného, než s čím se dosud setkaly. Učitelka zpěvu, výborná metodička, už hlásila, že děti jsou nadšené.“

Slavnostní provedení chystají na květen. A opět půjde o společnou akci všech oborů školy.

Škola jako vizitka

Tohle platí pro každého ředitele. Není jen tím, kdo všechno podepisuje a za všechno odpovídá. To je sice pravda, ale vizitku mu píše vize, kterou do školy přináší a kterou spolu s kolegy naplňuje. Richard Mlázovský říká, že po dvaceti letech v roli zástupce ředitele tábořské ZUŠ věděl, do čeho jde. Navíc má výbornou zástupkyni Ivanu Zelenkovou, která má teď na stole skoro všechnu denní práci. Takže ta vize školy...

„Ano, tou to začalo. S určitou vizí jsem šel v roce 2015 do konkurzu. Mezi body, které jsem považoval za důležité, byla zmíněná mezioborová spolupráce, čtyřoborová škola, personální stránka a podobně. Školu jsem znal, moje děti ji navštěvovaly. Znal jsem se i se staršími kolegy a oni znali mě. Myslím, že tady žádný problém nebyl. Když jsem šel po šesti letech do druhého konkurzu, překvapilo mě, že to, co jsem si předsevzal při prvním, se skoro všechno podařilo uskutečnit. Na to jsem trochu pyšný. Chtěl jsem, aby škola byla přívětivá k lidem zvenku i k učitelům. Ale pozor, když se učitelé ve škole cítí dobře, to ještě

neznamená, že po nich člověk nic nechce. Víím, že některé školy jsou stále ještě vedeny způsobem, aby se to nějak udrželo v chodu. Vymyšlení něčeho nového znamená jenom přidělování si práce. A proč, když to není nutné? Vždycky je v tom nějaké riziko.“

O nových věcech musíte napřed přesvědčit okolí, někdy i zřizovatele. To bývá obtížné, ale myslím, že v našem případě to stálo za to.“

Denní praxe dokazuje, že nejspíš ano. Před čtyřmi roky zvyšovali kapacitu z 500 žáků na 560. To už bral ředitel v úvahu dostavbu tanečního sálu, který by určitě zvýšil počet žáků. V současné době jich má škola 535.

„Myslím, že se nám práce daří,“ soudí Richard Mlázovský, sám vyučuje hře na trubku a vede školní orchestr. „Odházíjí od nás výborní muzikanti. Někteří aktivně hrají jako amatéři, jiní pokračují na konzervatořích nebo na vysokých uměleckých školách. Totéž můžu říct o absolventech ostatních oborů.“

Jsmo tady, abychom plnili společenskou zakázku, kterou si stát u nás objednáva. Státní rozpočet asi stojí zušky dost peněz, ale věřím, že nejsou vynaložené marně. Naše Asociace ZUŠ dělá dobrou práci i v tom, že dokáže vysvětlit lidem, kteří dělají zásadní rozhodnutí, že základní umělecké školy jsou naše rodinné stříbro. Že by bylo velice snadné je zničit, ale už by je nikdy nikdo znovu nepostavil.

Doufám, že i v těchto těžkých dobách vyhraje zdravý rozum. Samozřejmě že se tíživá ekonomická situace dotkne všech. S tím musíme počítat. Ale doufám, že náš jedinečný systém základního uměleckého vzdělávání vydrží.“